

Drago Pavić

POMORSKO IMOVINSKO PRAVO

Split, 2006., 621 str., izdavač: Književni krug

Jedan od naših vrhunskih znanstvenika i stručnjaka iz područja pomorskog prava i prava osiguranja, prof. dr. sc. Drago Pavić, obradovao nas je još jednim iznimnim djelom - knjigom "Pomorsko imovinsko pravo".

Knjiga je podijeljena u pet glava. Prva glava nosi naziv "Uvod u pomorsko imovinsko pravo". Pisac objašnjava pojam i podjelu pomorskog imovinskog prava. Također, daje prikaz povijesnog razvoja pomorskog imovinskog prava i pomorskog prava općenito. Vrlo sustavno objašnjavaju se pravna vrela pomorskog imovinskog prava i to ne samo ona koja potječu od zakonodavca, nego i autonomna pravna vrela – ona koja su stvorili sami sudionici gospodarskog prometa u granicama slobode koju im daje zakonodavac. U tom kontekstu pisac prikazuje obilježja općih uvjeta ugovora, trgovačkih (pomorskih) običaja, lučkih uzanci te ugovornih klauzula i termina.

U ovome dijelu knjige autor posvećuje dužnu pozornost i imovinsko-pravnim obilježjima broda, s posebnim naglaskom na specifičnosti glede uređenja prava vlasništva i drugih stvarnih prava koja mogu postojati na brodu. Potom se navode i definiraju osobe koje se pojavljuju u pomorskom imovinskom pravu (vlasnik broda, brodar, upravitelj, odnosno poslovođa broda, osobe iz ugovora o prijevozu stvari i putnika, pomorski agent, špediter i lučki slugač). Objašnjava se i pravno uređenje njihove djelatnosti s posebnim naglaskom na pitanju njihove (moguće) odgovornosti za štetu.

U drugoj glavi "Odgovornost vlasnika broda (brodara) autor ponajprije objašnjava razliku između ugovorne i izvanugovorne odgovornosti brodovlasnika. Potom objašnjava slučajeve izvanugovorne odgovornosti. Osobita pozornost posvećena je iznimno važnom pitanju odgovornosti brodovlasnika (brodara). Precizno se objašnjava koje osobe i na osnovi kojih propisa imaju pravo na ograničenje odgovornosti, koje su to tražbine za koje se može ograničiti odgovornost te u kojim slučajevima se pravo na ograničenje odgovornosti gubi. Daje se i prikaz postupka ograničenja brodarove odgovornosti.

Treća glava nosi naziv "Ugovori o iskorištavanju brodova". Obradu ove problematike pisac započinje definiranjem i sistematiziranjem navedenih ugovora s obzirom na unutrašnja i međunarodna pravna vrela kojima je uređena ova materija. Osobito iscrpno obrađuje se ugovor o prijevozu stvari morem. Analiziraju se postojeće međunarodne konvencije i protokoli koji uređuju ovaj prijevoz (Konvencija o teretnici iz 1924 i njezini Protokoli iz 1968. odnosno 1979., Hamburška pravila iz 1978.). Upozorava se i na najnovije napore usmjerene ka postizanju unifikacije na ovom polju – rad na UNCITRAL/CMI Nacrtu konvencije o prijevoznom pravu. Pisac objašnjava značaj pomorskog

prijevoza stvari u realizaciji ugovora o kupoprodaji, osobito u pogledu međunarodne kupoprodaje. Precizno se, kako s teoretskog tako i s praktičnog stajališta, određuju i objašnjavaju sva važna pitanja koja se odnose na ove ugovore: njihovi bitni elementi, vrste, stranke, nastanak, oblik, sadržaj i modaliteti ispunjenja ugovornih obveza kao i načini prestanka tih ugovora. Govori se i o prijevoznim ispravama i njihovoj ulozi u pomorskom prijevozu i kupoprodaji robe općenito. Poseban naglasak stavljen je na brojna pitanja vezana uz materiju odgovornosti prijevoznika i naručitelja kao ugovornih strana. Potrebno je naglasiti da su precizno elaborirani pravni položaj i uloga zapovjednika u pogledu izvršenja ovih ugovora kao i u pogledu sprječavanja ili smanjenja eventualne štete na teretu.

Pisac posebno analizira i ugovor o prijevozu putnika i prtljage. Definira taj ugovor, govori o ulozi putne karte, a osobit naglasak stavlja na pitanje prijevoznikove odgovornosti za putnikov tjelesni integritet, štetu na prtljazi te za zakašnjenje u izvršenju obveza iz ovoga ugovora. Upozorava se na specifično pitanje odgovornosti prijevoznika za slijepe putnike.

Nakon toga pisac daje prikaz osnovnih obilježja ugovora o tegljenju s naglaskom na prava i obveze ugovornih strana.

Autor naglašava da pored ugovora koji su u knjizi (kao i u Pomorskom zakoniku Republike Hrvatske) detaljnije analizirani, postoje i brojni drugi plovidbeni poslovi kojima je zajedničko obilježje da se brodar (poduzetnik) obvezuje brodom obaviti određeni posao, a ugovaratelj posla se za to obvezuje platiti naknadu. Riječ je o tipičnom građanskopravnom poslu ugovora o djelu.

Poseban odjeljak je posvećen prijevozima s više prijevoznika koji u suvremenim uvjetima poslovanja imaju sve značajniju ulogu. Najprije se govori o izravnom (direktnom) prijevozu kod kojega prijevoznik obavlja prijevoz djelomično svojim brodom, a djelomično brodovima drugih prijevoznika. Potom se obrađuje viševrni (multimodalni) prijevoz, kod kojega se u okviru jedinstvenog ugovornog odnosa prijevoz obavlja putem dvaju ili više vrsta prometa. Posebna se pažnja posvećuje pitanju prijevoznih isprava te odgovornosti prijevoznika kako kod direktnog, tako i kod multimodalnog prijevoza.

Pisac zasebno govori o ugovoru o zakupu broda. Objašnjava se razlika između ugovora o zakupu i brodarskih ugovora. Ukazuje se i na sadržaj nekih ugovora sličnih ugovoru o zakupu, kao što je ugovor o *leasingu* broda, ali se upozorava i na njihove razlikovne elemente. Posebno se govori o pravima i obvezama zakupodavatelja i zakupoprimatelja te o njihovoj odgovornosti za izvršenje ugovorenih obveza.

Ova glava knjige završava obradom problema mjerodavnog prava, odnosno prava koje se primjenjuje na ugovore o iskorištavanju broda. Kako je pomorstvo izrazito svjetsko, odnosno globalno, ovo je pitanje od ogromnog značenja. Pisac naglašava važnost autonomije stranaka pri izboru mjerodavnog prava, ali upozorava i na zakonske odredbe koje ograničavaju tu autonomiju.

Četvrta glava knjige “Pomorske havarije” posvećena je proučavanju pitanja zajedničke havarije, spašavanja i sudara. Zasebno i sustavno obrađuju se ovi povezani instituti koji ipak imaju niz razlikovnih elemenata i, posljedično tome, zasebno pravno uređenje. Svaki od ovih instituta pisac obrađuje navodeći i analizirajući relevantna pravna vrela, temeljna obilježja instituta, odgovornost osoba uključenih u neku pomorsku nezgodu, mjerodavno pravo i dužnosti zapovjednika broda u takvim slučajevima.

Odvijanje pomorskog poduzetništva nezamislivo je i neizvedivo bez pomorskog osiguranja. Zapravo je pomorsko osiguranje sastavni dio pomorskog gospodarstva. Upravo zbog toga u posljednjoj, petoj glavi pod naslovom “Pomorsko osiguranje” pisac na stotinjak stranica sustavno prikazuje i analizira sve aspekte ovog instituta. Obrađuju se pojam i pravna vrela pomorskog osiguranja, njegov povijesni razvoj, obilježja i bitni elementi ugovora o osiguranju s naglaskom na isprave o osiguranju, prijenos prava iz ugovora. S teoretskog, ali i praktičnog aspekta čitatelja se upoznaje s obilježjima različitih tipova pomorskog osiguranja – osiguranje robe, osiguranje brodova, osiguranje odgovornosti i sl. Između ostalog, objašnjava se važnost institutskih klauzula u osiguranju kao i ustrojstvo i funkcioniranje osiguranja putem P&I klubova. Posebno se ukazuje i pojašnjava delikatan položaj zapovjednika broda u pogledu njegovih dužnosti povezanih s različitim aspektima pomorskog osiguranja.

U prilogu knjige otisnuti su primjerci ugovornih formulara i ostale dokumentacije koja se koristi u suvremenoj praksi pomorskog prijevoza i osiguranja. To predstavlja dodatnu vrijednost ovoga djela.

Popis literature sadrži nazive 236 korištenih djela domaćih i stranih autora.

Na kraju knjige nalazi se vrlo opsežan indeks pojmova koji omogućuje lakše i brže snalaženje u knjizi.

Pred piscem je bio iznimno zahtjevan zadatak – cjelovito prikazati i objasniti sustav pravnih normi koji uređuje specifične, složene i dinamične pomorske imovinskopravne odnose. Taj je zadatak obavljen iznimno uspješno. Posebna kvaliteta ove knjige je u tome što je jednaka pažnja posvećena kako teoretskoj obradi instituta pomorskog imovinskog prava tako i njihovoj praktičnoj primjeni u plovidbenoj, gospodarskoj, sudskoj i nastavnoj praksi. Takvo metodološko i sadržajno opredjeljenje pisca u obradi materije vidljivo je na svakoj stranici ovog iznimnog djela. Složeni instituti obrađeni su jasnim i pitkim stilom pisanja uz zadržavanje vrlo visoke znanstvene razine. Ova knjiga je prije svega vrhunski udžbenik i neizostavna znanstveno-stručna literatura za studente i nastavnike visokih učilišta na kojima se proučava pomorsko pravo i pomorstvo općenito. Pored toga, ona je i dragocjeni priručnik svim pomorskim praktičarima koji će u njoj zasigurno naći odgovore na brojna pitanja s kojima se susreću u svakodnevnoj praksi.

Summary

Drago Pavić: Pomorsko imovinsko pravo (Maritime Property Law), Split, Književni krug,, 2006, pp. 621

The author divided the subject matter of this book into five parts.

In the first part "Introduction in Maritime Property Law" the author deals with the definition and sources of maritime property law. He also elaborates the problem of ownership and other property rights on board ships. Finally, the author explains the position of various persons involved in the employment of ships (shipowner, operator, manager, carrier, maritime agent etc.).

In the second part "Liability of the Shipowner" the author primarily deals with the various cases of the shipowner's liability based on tort. A special attention is paid to the legal issues related to the limitation of the shipowner's liability.

In the third part "Contract for the Employment of Ships" the author gives a systematic analysis of the various types of contracts for the employment of ships (contracts of carriage of goods, contracts of carriage of passengers, contracts of towage and contracts relating to other maritime services). He further deals with the important and complicated topic of carriage performed by several carriers. The matter of chartering by demise is particularly elaborated. The final chapter of this part is devoted to the problem of the law applicable to the contracts for the employment of ships.

In the fourth part "Marine Averages" the author analyses the internal and international law and practice related to the general average, collisions at sea and salvage. He points out the important role of the ship master in case of a marine accident.

The final part of the book is entitled "Marine Insurance". The author defines the institute of marine insurance and elaborates its economical importance, historical development and organization. A special attention is paid to the legal sources of the law of marine insurance. The most important legal source - the contract of marine insurance is elaborated in particular. The author deals with different types of marine insurance like hull insurance, cargo insurance and liability insurance.

Various examples of maritime contracts and documents are enclosed to the book.

This textbook is written clearly and concisely. It is also a precious work that would be very useful for all practitioners engaged in the shipping industry.